

VIEŠŪJŲ BIBLIOTEKŲ GALIMYBIŲ MEDIJŲ IR INFORMACINIO RAŠTINGUMO SRITYJE APKLAUSA: REZULTATAI IR ĮŽVALGOS

2020 m. birželio 1-14 d. „Kurk Lietuvai“ projekto „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas“ rėmuose vykdyta viešųjų bibliotekų apklausa dėl galimybių vykdyti medijų ir informacinio raštingumo (MIR) veiklas. Šios apklausos tikslas buvo įvertinti MIR ugdymo galimybes viešosiose bibliotekose bei išanalizuoti, kokioms potencialiomis priemonėmis būtų galima padėti bibliotekoms organizuojant MIR veiklas.

Apklausoje dalyvavo 65 viešosios bibliotekos iš visos Lietuvos – apskričių bei savivaldybių centrinės bibliotekos. Apklausoje kvietėme dalyvauti bibliotekų projektų vadovus ar kitus specialistus, kuriojančius neformalųjį ugdymą bibliotekose. Apklausos klausimai yra sudėti į 3 pagrindines grupes: bibliotekininkų turimos kompetencijos MIR srityje, jų vykdomos veiklos bei bibliotekos galimybių šioje srityje vertinimas.

BIBLIOTEKOS DARBUOTOJŲ KOMPETENCIJOS MIR SRITYJE

Per pastaruosius 12 mėnesių bibliotekos darbuotojai iš 91 proc. (59) bibliotekų dalyvavo mokymuose, seminaruose ar kitose MIR ugdymo veiklose. 70 proc. bibliotekų teigia, kad šių kompetencijų ugdyme per pastaruosius 12 mėn. Dalyvavo daugiau nei 10 bibliotekos darbuotojų. Pagrindinės MIR sritys, kuriose darbuotojai ugdė kompetencijas yra kompiuterinio raštingumo / skaitmeninių medijų naudojimo mokymai (96 proc.), 52 proc. bibliotekos darbuotojų kėlė kompetencijas turinio kūrimo srityje, šiek tiek daugiau nei trečdalis (36 proc.) bibliotekos darbuotojų ugdė kritinį mąstymą informacijos vertinimo srityje.

MEDIJŲ IR INFORMACINIO RAŠTINGUMO (MIR) VEIKLOS

Turimos bibliotekos darbuotojų kompetencijos atsispindi ir jų organizuojamose veiklose medijų ir informacinio raštingumo srityje. MIR veiklas per pastaruosius 12 mėn. teigė vykdžiusios beveik visos apklaustos bibliotekos – 96,9 proc. (63).

Pagrindinės veiklos sritys – kompiuterinio raštingumo ir skaitmeninių įgūdžių mokymo veiklos (98 proc.) bei individualios konsultacijos medijų naudojimo tema (86 proc.). Šios, į skaitmeninių įgūdžių ugdymą orientuotos, veiklos yra aktyviausiai įgyvendinamos šalies viešosiose bibliotekose dėl bibliotekos darbuotojų turimų kompetencijų bei vykdomo „Prisijungusi Lietuva“ [1] projekto. Individualias konsultacijas bibliotekos darbuotojai taip pat teikia skaitmeninio raštingumo tema. Bibliotekos lankytojai yra konsultuojami elektroninių paslaugų, socialinių medijų klausimais.

Kitos MIR veiklos Lietuvos viešosiose bibliotekose yra vykdomos rečiau – 30 proc. bibliotekų rengė viešinimo kampanijas, kuriomis siekiama visuomenę supažindinti su atsakingo medijų naudojimo svarba; 29 proc. bibliotekų rengė iniciatyvas, skirtas kritinio informacijos vertinimo ugdymui, organizavo renginius bei seminarus apie dezinformaciją, faktų tikrinimo svarbą ir kt. Toks pats procentas bibliotekų organizavo turinio kūrimo mokymus, rengė dirbtuves.

[1] Plačiau apie projektą „Prisijungusi Lietuva“: <https://www.prisijungusi.lt/apie-projekta/>

IŠŠŪKIAI VYKDANT MIR VEIKLAS IR GALIMYBĖS AKTYVIAU ĮSITRAUKTI

Pagrindiniai bibliotekų iššūkiai, vystant veiklą MIR srityje, yra didelis darbuotojų užimtumas (60 proc.), informacijos ir metodinės medžiagos apie MIR trūkumas (43 proc.) bei mažas bibliotekos lankytojų susidomėjimas šia tema (40 proc.). Bibliotekos darbuotojų užimtumas yra aktuali problema mažesnėms savivaldybių bibliotekoms, turinčioms mažiau darbuotojų, kuriems tenka įgyvendinti kelis projektus vienu metu.

Nepaisant to, kad informacijos MIR tema Lietuvoje vis daugėja, bibliotekų darbuotojams trūksta susistemintos ir jų veiklai pritaikytos informacijos, kurią jie galėtų tiesiogiai perduoti bibliotekos lankytojams. Todėl bibliotekoms yra svarbu aktyviai bendradarbiauti su medijų ir informacinio raštingumo ugdymo ekspertais iš akademinio ir nevyriausybinių sektorių, galinčiais užtikrinti kokybiškos informacijos MIR tema prieinamumą.

37 proc. bibliotekų teigia, kad dėl ribotų finansinių išteklių nėra užtikrinama veiklų kokybė, todėl 72 proc. jų teigia, kad viena iš pagrindinių skatinamųjų priemonių vykdyti veiklas medijų ir informacinio raštingumo srityje būtų suteikiama finansinė parama. Kitos priemonės, kurios bibliotekų atstovų nuomone galėtų paskatinti aktyvesnį bibliotekų įsitraukimą į MIR ugdymo veiklas būtų bibliotekų apmokymas (75 proc.), specialistų konsultacijos (71 proc.) bei parengta metodologija (68 proc.).

Beveik pusė (45 proc.) respondentų taip pat pažymi, kad parengta bendra MIR bibliotekų strategija ir parengtas veiklos planas būtų naudingas. Svarbu paminėti, jog parengus bendrą bibliotekų strategiją ir veiksmų planą į jį potencialiai galėtų įeiti ir kitos bibliotekų paminėtos motyvacinės priemonės, tokios kaip mokymų sistema bei parengta metodologija.

BIBLIOTEKŲ MIR UGDYMO GALIMYBĖS

Bibliotekoms įvertinus savo galimybes ir potencialą ugdyti medijų ir informacinio raštingumo įgūdžius, galima pastebėti, kad viešosios bibliotekos supranta tokių įgūdžių svarbą – 92 proc. jų sutinka arba visiškai sutinka, kad MIR įgūdžiai jų bibliotekos lankytojams būtų naudingi. Bibliotekos, suprasdamos savo kaip edukatoriaus ir informacijos perdavėjo vaidmenį, norėtų aktyviau veikti šioje srityje (80 proc. sutinka arba visiškai sutinka su šiuo teiginiu). 83 proc. bibliotekų pritaria teiginiui, kad jų bibliotekoje yra sudarytos tinkamos sąlygos (patalpos, technika ir pan.) vykdyti MIR veiklas.

Bibliotekos taip pat būtų atviros gerųjų patirčių dalijimosi MIR srityje veikloms (83 proc.) bei sutiktų dalyvauti nacionaliniu lygiu organizuojamose iniciatyvose, pavyzdžiui, Nacionalinėje medijų savaitėje (80 proc.). Tokie aukšti rezultatai rodo atvirumą partnerystėms ir bendram darbui bibliotekų tinklo viduje, tačiau kyla rizikų bendradarbiavimo su kitais vietos partneriais užtikrinimui. Tik penktadalis (23 proc.) bibliotekų atstovų sutiko su teiginiu, kad jų bibliotekai būtų lengva surasti vietinių partnerių MIR veiklų įgyvendinimui. Didžioji dalis (55 proc.) respondentų teigė nei sutinkantys, nei nesutinkantys su šiuo teiginiu. Toks neapsisprendimas dėl galimų partnerysčių rodo neišnaudotą potencialą bibliotekoms ieškoti ir vykdyti MIR veiklas su vietiniais partneriais.

IŽVALGOS

Apibendrinant atliktos apklausos rezultatus, galima padaryti kelias išvadas:

- Bibliotekų tinklas turi potencialą tapti medijų ir informacinio raštingumo ugdymo centru vietos bendruomenėse, tačiau to užtikrinimui bibliotekoms reikalinga tiek finansinė, tiek ir metodinė parama.
- Finansinė parama bibliotekoms yra itin svarbi, tačiau parengus bendras MIR ugdymo gaires, suteikiant specialistų-konsultantų pagalbą bei pasitelkiant vietos partnerių tinklą, turimus išteklius būtų galima optimizuoti finansinius išteklius.
- Aktyvus bibliotekų įsitraukimas organizuojant skaitmeninio raštingumo mokymus gali tapti pagrindu ir įgyvendinant kitas MIR veiklas kritinio mąstymo bei turinio kūrimo srityse.
- Bibliotekininkų kompetencijų kėlimas medijų ir informacinio raštingumo srityje yra itin aktualus ne tik siekiant užtikrinti kokybiškos informacijos apie medijų naudojimąsi perdavimą, bet ir stiprinant bibliotekos kaip MIR ugdymo centro bendruomenėse vaidmenį.

APIE „KURK LIETUVAI“ PROJEKTĄ

Ši apklausa yra programos „Kurk Lietuvai“ kartu su Kultūros ministerija įgyvendinamo projekto „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio sukūrimas“ dalis.

Daugiau apie šį projektą: : <http://kurklt.lt/projektai/mediju-ir-informacinio-rastingumo-ugdymo-kulturos-istaigose-modelio-kurimas/>

KONTAKTAI

RŪTA BEINORIŪTĖ

✉ ruta.beinoriute@lrkm.lt

GRETA KUNDROTAITĖ

✉ greta.kundrotaite@lrkm.lt

 <http://kurklt.lt/>

 Kurk Lietuvai

 @kurkLT

 Kurk Lietuvai